

STICHTING MENNO VAN COEHOORN

OPGERICHT 18 APRIL 1932 BESCHERMHEER PROF. MR. PIETER VAN VOLLENHOVEN

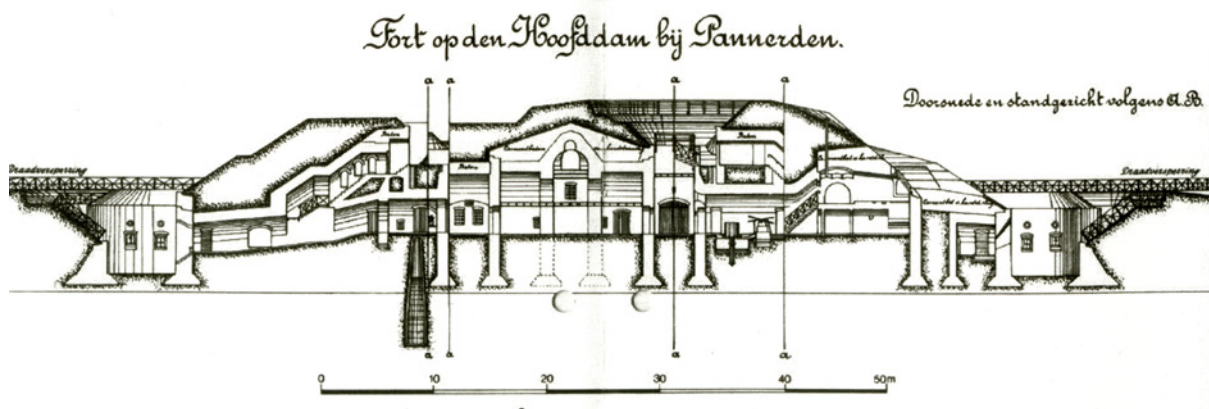
Secretariaat: Mariaplaats 51, 3511 LM Utrecht, tel. 030 - 231 22 30
E-mail: info@coeboom.nl, website: www.coeboom.nl

Van harte welkom bij onze **CORRESPONDENTENDAG / VOORJAARSEXCURSIE** op zaterdag 23 maart 2013 resp. 6 april 2013 naar **Fort Pannerden / Kasteel Doornenburg**

Fort Pannerden is een van de grootste forten van ons land. Het ligt op de strategische splitsing van de Waal en het Pannerdens Kanaal. De loop van de Rijn en de Waal is in de loop der eeuwen verschoven van de huidige Duitse grens naar het westen. Daar lag eerst het Fort Schenkenschans, vlak bij Lobith. In 1701 werd na verzanding van de Bovenrijn het Pannerdens Kanaal van Pannerden naar Huissen bij Arnhem gegraven. Aanvankelijk werd die splitsing door Fort Sterreschans uit 1742 in Doornenburg afgedekt. De resten daarvan liggen nog onder het Restaurant Rijnzicht.

Invoering van de getrokken loop en daarna de uitvinding van het rookzwakke kruit, betekenden een steeds grotere dracht, trefzekerheid en uitwerking van het geschut. Kort daarop kwamen er bovendien granaten met hoog-explosieve lading. Er moest een nieuw groot fort komen bij de splitsing. Dat werd het "Fort op den Hoofddam van Pannerden". Het is in 1819 ontworpen door Kap. Ing. J.C. Ninaber in opdracht van Generaal Krayenhoff: als onderdeel van diens plan voor het oostelijk front: een fort ter afsluiting van de Rijnarmen. Het duurde tot 1869 eer met de bouw ervan werd begonnen. De belangrijkste taak van het sperfort was te voorkomen dat de vijand de Rijn zou afdammen, waardoor de Nieuwe Hollandse Waterlinie droog zou vallen. Tevens kon de scheepvaart over Rijn en Waal beheerst worden. Tussen 1885 en 1890 werd de hoofdbatterij verzwaaard. Dan spreekt men van een pantserfort. Begin 1920 werd Fort Pannerden een vestingwerk van geen klasse. Na WOII is er veel geroofd. Tussen 1965 en 1988 was het fort in beheer bij de Dienst der Domeinen. Daarna is het overgedragen aan Staatsbosbeheer.

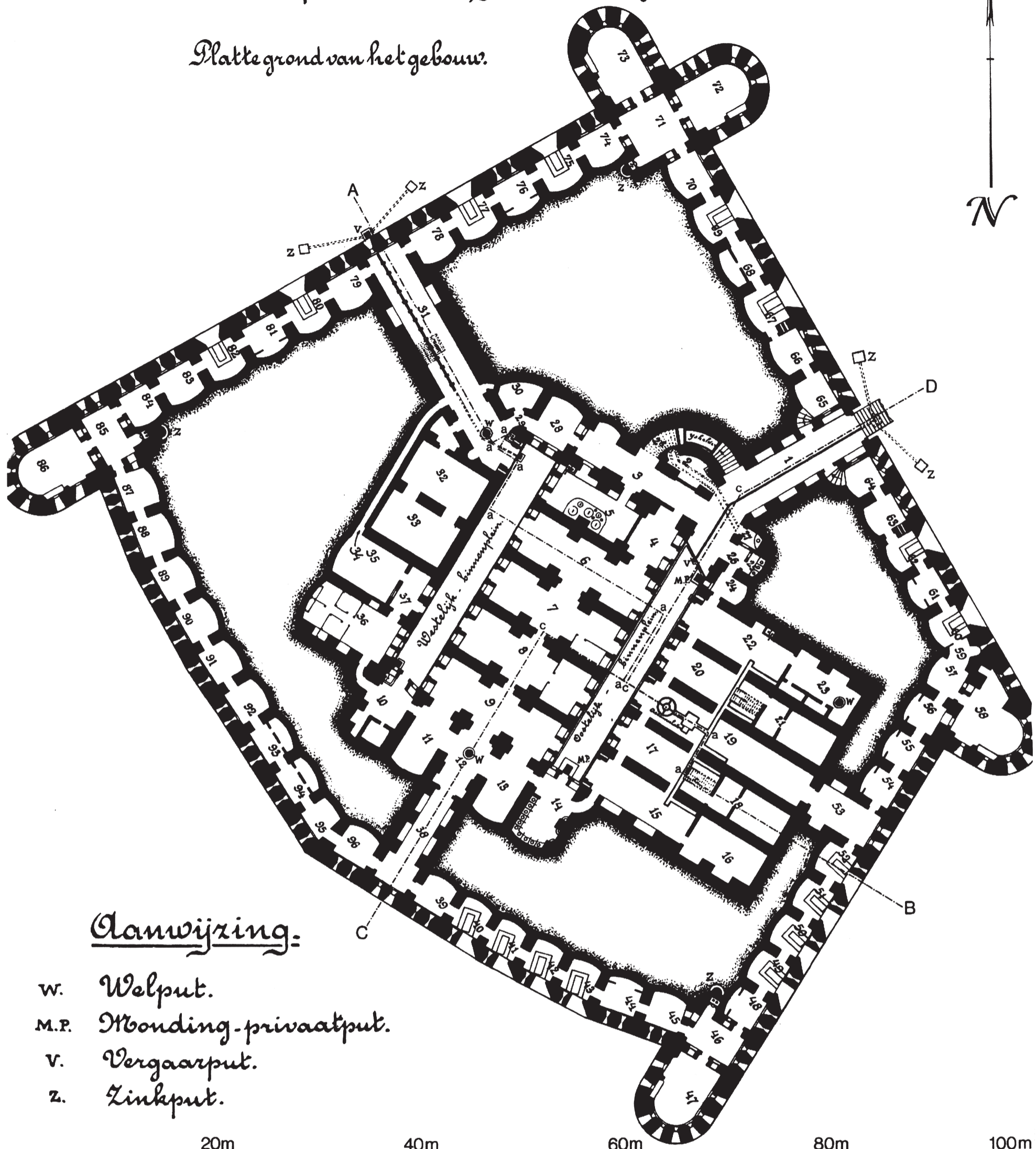
Het heeft inmiddels de status van Rijksmonument. Met subsidies van Rijk en Provincie heeft de Stichting Fort Pannerden de restauratie in twee fasen opgepakt. Het dagelijks beheer en de rondleidingen worden uitgevoerd door Vrienden van Fort Pannerden.

(Tekeningen ontleend de brochure "Fort Pannerden" uit 1988 ISBN 90-800339-1-x)

Fort op den Hoofddam bij Pannerden.

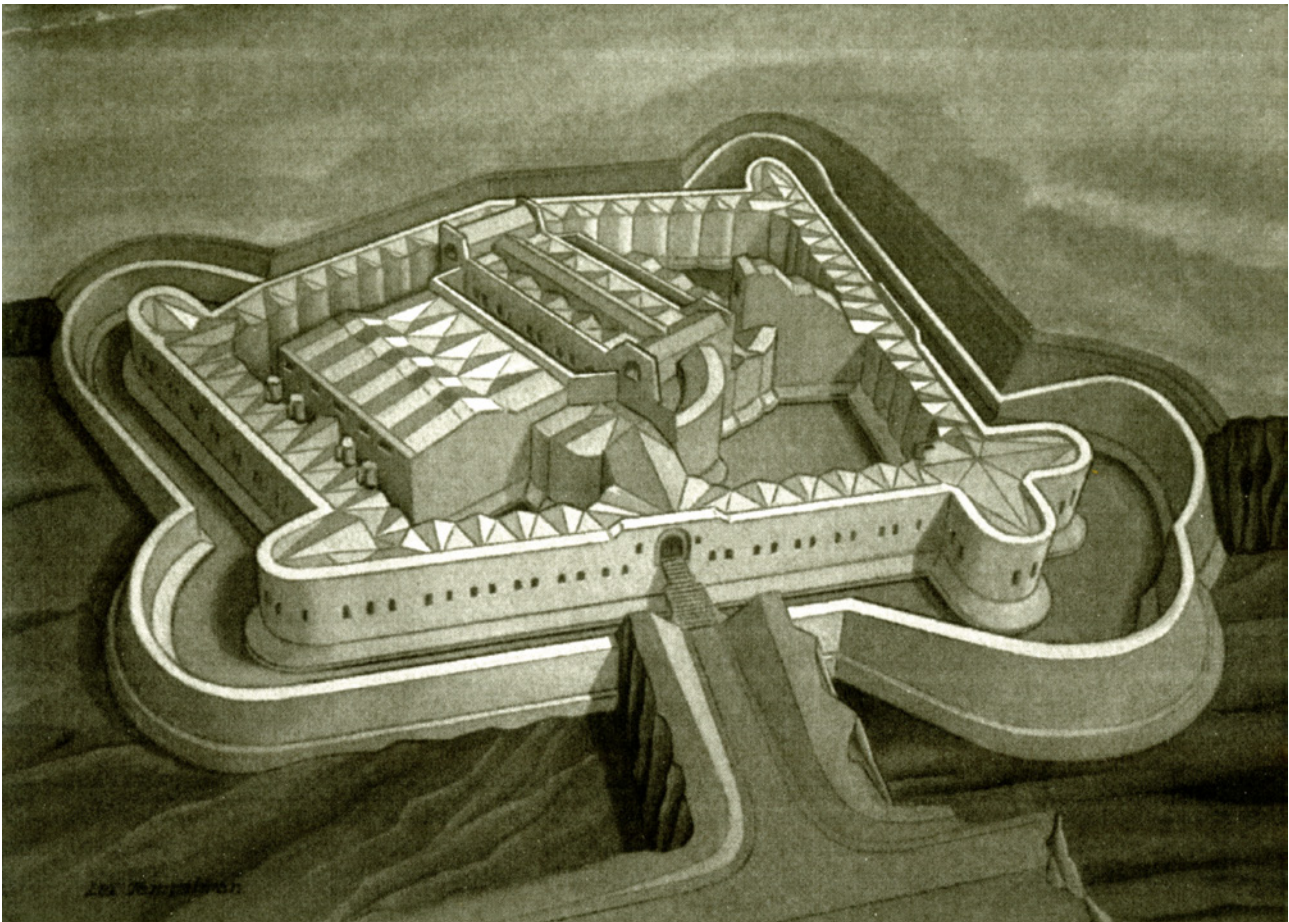
Plattegrond van het gebouw.

Aanwijzing:

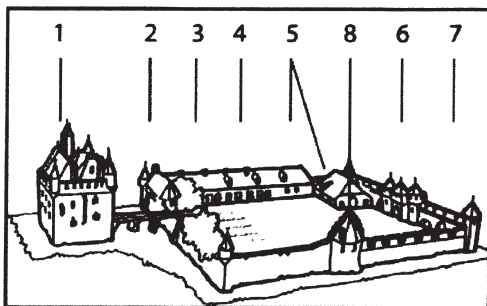
- w. Welput.
- M.P. Monding-privaatput.
- v. Vergaarput.
- z. Zinkput.

1. Hoofdingang	14. Soldatenprivaat	22. Manschappen-
verblijf	31. Gang
2. Bergplaats	15. Onderofficiers-
verblijf	23. Magazijn	32,33. Buskruit-
magazijn
3. Gang	16. Magazijn	24. Telegraafkantoor	34. Gang
4. Tisanerie	17. Manschappen-
verblijf	25. Onderofficiers-
privaat	35. Munitiemagazijn
5. Keuken	18. Projectielen-
magazijn	26. Portaal	36. Officiersverblijf
6, 7. Ziekenverblijven	19. Wachtlokaal	27. Officiersprivaat	37. Portaal
8. Onderofficiers-
verblijf	20. Manschappen-
verblijf	28. Commandants-
verblijf	38. Gang
9. Manschappen-
verblijf	21. Projectielen-
magazijn	29. Portaal	39-96. Kazematten en
verbindingsgangen
10. Bakkerij		30. Projectielen-
magazijn	
11,12,13. Manschappen-
verblijven			

(Afbeelding : Lex Tempelman)

Al ver voor de Tachtigjarige Oorlog was de splitsing van de Rijn van grote strategische betekenis. De Romeinen manipuleerden de loop van de takken met de zogenaamde Drususgracht. In de Middeleeuwen werd er al het nog bestaande Kasteel Doornenburg gebouwd. Zeven adellijke geslachten hebben het bewoond. Sinds 1936 is het kasteel in beheer van de Stichting tot Behoud van den Doornenburg, opgericht door eigenaar J.H. van Heek. In WO-II heeft het kasteel zwaar te lijden gehad. Gelukkig zijn ze er tussen 1947 en 1968 in geslaagd het te herbouwen.

Omschrijving gebouwen

- 1 Hoofdburcht
- 2 Kapel
- 3 Koffiekamers met 17e eeuwse schouw
- 4 Woonhuis kasteelbeheerder
- 5 Boerderij en potstal
- 6 Poortgebouw
- 7 Weergang met hoektoren
- 8 Langeracktoeren

Bron: Atlas van historische vestingwerken in Nederland
 Deel II: provincie Overijssel en Provincie Gelderland
 Herziene uitgave 2005
 Stichting Menno van Coehoorn

Samenstelling Commissie Excursies en Evenementen
 Met dank aan dhr. L. Tempelman